

דניאל לוי

דין ברכה שלפני המשקין היוצאין מן הפירות.

בפסקה הראשונה, שבה דן כותב המאמר ביחס הכללי למשקין היוצאין מן הפירות, ישנה מסקנה מן המשנה בתרומות שמשקה היוצא מזיתים וענבים אנו מתייחסים אליו כפרי עצמו, ואילו בשאר הפירות אנו מתייחסים לנוזל היוצא מהם כמשקה. נראה לענ"ד, שהדין המיוחד של משקה, היוצא מזיתים וענבים, הוא בזה שהם משקים מיוחדים שהשתמשו בהם בבית המקדש, ובגלל חשיבותם נקבעה להם ברכה מיוחדת. במידה מסויימת ניתן לומר, שהקשר בינם לבין הפרי שמהם יצאו הוא מקרי, למעט העובדה שהם פירות משבעת המינים. אך זו אינה ראייה כיון שגם התמר הוא משבעת המינים ועל דבש תמרים מברכים שהכל¹.

בעניין יישוב הסוגיות בביאור שיטת התוס' והרא"ש מבאר לנו הכותב את החילוק בין מי פירות למי שלקות המובא בתוס' הרא"ש: במי שלקות קיים טעם הפרי ואילו במי פירות אין טעם הפרי.

קצת קשה לומר שבמי פירות אין טעם הפרי ניכר, לכן עלינו להסביר, שהרא"ש רוצה לומר שישנו שינוי מהותי במי פירות שבו אני מוציא מן הפרי נוזל, על אף שמצב הצבירה של הפרי הוא מוצק - לכן הבין הרא"ש שאין ברכתו של המיץ כברכת הפרי.

לפי הבנה זו, ניתן להסביר את הדין במי שלקות, שבהם אני משנה את המים ומכניס בהם טעם שלא היה בהם קודם, ובכך אני מעלה אותם לרמת השלקות, ולכן ברכתם בורא פרי האדמה.

כמו כן, כותב המאמר מבין בדעת ר' יונה שיש להתייחס למי השלקות כאוכל, ומביא ראייה ממה שכותב הר' יונה "דמי השלקות צריך לאכול בהן הפת כמו בשלקות עצמן ולפיכך חשבי להו כמו השלקות שעדיין לא יצאו מתורת אוכל לגמרי אבל השכר יצא מתורת אוכל לגמרי". ואכן דברי הר' יונה מובנים כאשר היחס למשקין הוא בדרך אכילתן ויחס הסועדים אליהם. אך אם אנו דנים לעצם המשקין, יש לומר, שמדברי הר' יונה ניתן להסיק, שאכן מיץ פרי טבעי אכן ירד

1. תגובה למאמרו של שמואל נחושטן בעניין זה. הודפס ב"אורות עציון" עלון כ"א. 2. ברכות

ממדרגתו, ולכן עלינו לברך עליו שהכל וכבר אין עליו שם פרי, משא"כ שלקות, שהמים שאנו מברכים עליהם כשלעצמם "שהכל" אנו משנים אותם לטיבותא, ואנו מעלים אותם לדרגת שלקות ולכן ברכתם כשלקות. וזה מתרץ את הסתירה בין הסוגיא בדף לח. בעניין ברכת הטרימא לבין הסוגיא ביחס למי שלקות בדף לט.

בפסקה העוסקת במציאות של מיץ פירות בימינו, בהערה מס' 2 מביא כותב המאמר מצב מציאותי שקיים היום ולא היה קיים בימי המשנה. אינני חושב שכך פני הדברים, אלא צריך לבדוק לגופו של עניין: אין הכדל בין משקה הנסחט לבין משקין שזבו אלא רק בפעולה היוצרת את המשקה, לכן ניתן להסיק מן המשנה בתרומות פי"א ה"ב ההיפך, ומכך להביא ראיה לענייננו שהמשנה אכן עוסקת באיסור עשיית משקה מפירות תרומה, ומכאן משמע שמפירות חולין אפשר לעשות משקה, דבר הנוגד את הנחתו של כותב המאמר שבימי המשנה לא היה מקובל להכין משקה מפירות.

המורם מכל האמור לעיל, שמי שלקות מברכין עליהן בפה"א כיוון שהם עולים ממדרגת מים שברכתם שהכל למדרגת שלקות שברכתם בפה"א, משא"כ מיץ פירות שירד ממדרגת פרי למדרגת מיץ, ולכן ברכתו שהכל.